

Sygn. akt IV CSK 272/10

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lutego 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Kwaśniewski (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

w sprawie z powództwa Przedsiębiorstwa Remontowo - Budowlanego
Spółki z o.o. w O.

przeciwko Skarbowi Państwa - Lasom Państwowym Nadleśnictwu N.
w N.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 10 lutego 2011 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego

z dnia 30 listopada 2009 r.,

odrzuca skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 8 października 2009 r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo Przedsiębiorstwa Remontowo-Budowlanego spółki z.o.o. w O. przeciwko Skarbowi Państwa - Lasom Państwowym Nadleśnictwu N. w N. o zasądzenie kwoty 65 395,68 zł. z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu.

Sąd Okręgowy w wyniku apelacji strony powodowej zaskarżonym wyrokiem z dnia 30 listopada 2009 r. zmienił jedynie rozstrzygnięcie o kosztach procesu, a w pozostałej części oddalił apelację i orzekł o kosztach postępowania odwoławczego.

Sądy obu instancji uznały, że rozpoznawana sprawa, w której strona powodowa domagała się zasądzenia dochodzonej pozwem kwoty jako wynagrodzenia za roboty dodatkowe wykonane przy realizacji umowy o budowę leśniczówki, jest sprawą gospodarczą w rozumieniu art. 479¹ § 1 k.p.c. i stwierdziły, iż strona powodowa nie udowodniła wykonania robót dodatkowych, gdyż nie zgłosiła odpowiednich dowodów w pozwie, a dopiero w toku procesu, z naruszeniem 479¹² § 1 k.p.c.

W skardze kasacyjnej opartej na drugiej podstawie kasacyjnej strona powodowa zarzuciła naruszenie art. 479¹ w zw. z art. 479² § 1 oraz art. 479¹² k.p.c. przez rozpoznanie sprawy w postępowaniu przewidzianym dla spraw gospodarczych, mimo że sprawa nie ma charakteru sprawy gospodarczej oraz naruszenie art. 217 § 1 i 2 w zw. z art. 227 k.p.c. przez bezpodstawne oddalenie wniosków dowodowych strony powodowej, a także naruszenie art. 230 w zw. z art. 221 k.p.c. przez ich niezastosowanie.

Strona pozwana reprezentowana przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa przyłączyła się do stanowiska skarżącej, iż rozpoznawana sprawa nie ma charakteru sprawy gospodarczej i wobec tego powinna być rozpoznana w postępowaniu zwykłym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności podlega ocenie zarzut naruszenia art. 479¹ § 1 k.p.c. przez uznanie sprawy za gospodarczą w rozumieniu tego przepisu i rozpoznanie jej w postępowaniu przewidzianym dla rozpoznawania spraw gospodarczych. Ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia nie przekraczającą 75 000 zł, jedynie przy podzieleniu tego zarzutu, skarga kasacyjna będzie mogła być rozpoznana merytorycznie, w przeciwnym wypadku podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398² § 1 k.p.c.

Przepis art. 479¹ § 1 k.p.c. zawiera definicję „sprawy gospodarczej” stanowiąc, że przepisy o postępowaniu w sprawach gospodarczych stosuje się w sprawach ze stosunków cywilnych między przedsiębiorcami, w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej. O tym czy w rozumieniu powyższego przepisu sprawa ma charakter sprawy gospodarczej decydują zatem łącznie trzy przesłanki: 1. sprawa jest sprawą ze stosunków cywilnych, 2. toczy się między przedsiębiorcami, 3. jest sprawą w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej.

Nie ulega wątpliwości, że rozpoznawana sprawa spełnia pierwszą przesłankę, gdyż jako sprawa o wynagrodzenie za roboty dodatkowe wykonane przy realizacji umowy o budowę leśniczówki, jest sprawą ze stosunków cywilnych.

Rozważenia wymaga, czy spełnione są także pozostałe dwie przesłanki powyższego przepisu, a więc, czy strony są przedsiębiorcami oraz czy sprawa wynika z prowadzonej przez nie działalności gospodarczej

Zgodnie z art. 479² § 1 k.p.c. przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna albo jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową.

Definicję działalności gospodarczej zawiera art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jedn. tekst: Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447 ze zm.) stanowiący, że działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wyodrębnianie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły.

Nie ulega wątpliwości, że strona powodowa jest przedsiębiorcą w rozumieniu powyższych przepisów oraz że przedmiot sprawy wynika z prowadzonej przez nią działalności gospodarczej.

Oceny wymaga natomiast, czy strona pozwana jest przedsiębiorcą, a jeżeli tak, to czy przedmiot sprawy mieści się w zakresie prowadzonej przez nią działalności gospodarczej.

Stroną pozwaną jest Skarb Państwa reprezentowany przez jednostkę organizacyjną, którą są Lasy Państwowe - Nadleśnictwo N. Skarb Państwa jest osobą prawną, działającą w sferze cywilnoprawnej przez odpowiednie jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, którym przepisy szczególne określają zakres zadań wykonywanych w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. Jest to własna działalność Skarbu Państwa, wykonywana przez uprawnione do tego statio fisci.

Zadania i przedmiot działalności Skarbu Państwa wykonywanej w odniesieniu do lasów państwowych przez odpowiednie jednostki organizacyjne określają przepisy ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (jedn. tekst: Dz. U. z 2005 r., Nr 45, poz. 435 ze zm.).

Zgodnie z art. 4 ust. 1 oraz art. 32 tej ustawy lasami stanowiącymi własność Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe nieposiadające osobowości prawnej, którego jednostki organizacyjne wymienione w ustawie reprezentują Skarb Państwa w stosunkach cywilnoprawnych, każda w zakresie swojej właściwości. W rozpoznawanej sprawie tą jednostką jest Nadleśnictwo, kierowane przez nadleśniczego (art. 35 ust. 1 pkt 1).

W ramach sprawowanego zarządu Lasy Państwowe prowadzą gospodarkę leśną oraz gospodarkę gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną (art. 4 ust. 3), zaś zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 gospodarką leśną jest działalność leśna w zakresie urządzania, ochrony i zagospodarowania lasu, utrzymania i powiększania zasobów i upraw leśnych, gospodarowania zwierzyną, pozyskiwania- z wyjątkiem skupu - drewna i innych produktów leśnych a także sprzedaż tych produktów oraz realizacja pozaprodukcyjnych funkcji lasu. Lasy Państwowe mogą też nabywać lasy i inne

grunty stanowiące własność osób fizycznych i prawnych, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami gospodarki leśnej i nie narusza interesów Skarbu Państwa (art. 37 ust. 1) oraz sprzedawać lasy, grunty i inne nieruchomości Skarbu Państwa pozostające w ich zarządzie (art. 38 ust. 1), a także sprzedawać nieruchomości zabudowane budynkami mieszkalnymi i samodzielne lokale mieszkalne oraz grunty z budynkami mieszkalnymi, nieprzydatne Lasom Państwowym (art. 40a ust. 1). Zgodnie z art. 50 Lasy Państwowe prowadzą działalność na zasadzie samodzielności finansowej i pokrywają koszty działalności z własnych przychodów.

Samodzielną gospodarkę leśną, o której mowa wyżej oraz bezpośredni zarząd lasami, gruntami i innymi nieruchomościami Skarbu Państwa pozostającymi w zarządzie Lasów Państwowych prowadzi nadleśniczy kierujący nadleśnictwami, które są podstawową jednostką organizacyjną Lasów Państwowych (art. 35 ust. 1 ustawy o lasach).

W świetle powyższych regulacji należy uznać, że Skarb Państwa reprezentowany przez odpowiednie jednostki organizacyjne Lasów Państwowych, w tym Nadleśnictwa, prowadzi działalność gospodarczą w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Choć niewątpliwie głównym zadaniem Skarbu Państwa-Lasów Państwowych w zakresie działalności leśnej jest urządzenie, ochrona, zagospodarowanie, utrzymanie i powiększanie zasobów i upraw leśnych oraz gospodarowanie zwierzyną, a nie zarobkowa działalność wytwórcza czy handlowa w tym zakresie, jednak nie ulega wątpliwości, że wykonując te zadania prowadzi on działalność zarobkową wytwórczą i handlową i środkami finansowymi osiągniętymi z tej działalności zarobkowej pokrywa wydatki związane ze swoją podstawową działalnością, którą jest ochrona i rozwój lasów.

Jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy okoliczność, że prowadzona przez dany podmiot działalność wytwórcza, handlowa czy usługowa nie jest w głównej mierze lub w ogóle nastawiona na zysk, lecz zmierza jedynie do pokrywania kosztów własnymi dochodami, nie wyklucza przyjęcia, że podmiot ten prowadzi działalność gospodarczą (porównaj między innymi uchwałę składu siedmiu sędziów z dnia 6 grudnia 1991 r. III CZP 117/91, OSNC 1992/5/65, z dnia 30 listopada 1992 r. III CZP 134/92, OSNC 1993/5/79, z dnia 6 sierpnia 1996 r.

III CZP 84/96, OSNC 1996/11/150, z dnia 26 kwietnia 2002 r. III CZP 21/02, OSNC 2002/12/149 i z dnia 11 maja 2005 r. III CZP 11/05, OSNC 2006/3/48).

Stanowisko to należy uznać za aktualne także na gruncie art. 2 wskazanej wyżej ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Wprawdzie w definicji pojęcia „działalność gospodarcza” w przepisie tym zawarty jest element działalności „zarobkowej”, jednak zastosowanie tej definicji do stosunków cywilnoprawnych wymaga uwzględnienia specyfiki tych stosunków oraz wypracowanego na ich gruncie we wskazanych wyżej orzeczeniach Sądu Najwyższego i utrwalonego rozumienia pojęcia zarówno działalności „gospodarczej”, jak i jego elementu, którym jest działalność „zarobkowa”. Jak stwierdził Sąd Najwyższy we wskazanej wyżej uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 6 grudnia 1991 r. III CZP 117/91, każda działalność gospodarcza powinna być podporządkowana zasadom racjonalnego gospodarowania, w myśl których wszelka działalność gospodarcza powinna być prowadzona tak, by przy użyciu minimum środków osiągnąć maksymalny stopień realizacji celu lub tak, by dla danego stopnia realizacji celu użyć minimalnego nakładu środków. Kwestia, czy podmioty prowadzące działalność gospodarczą zakładają osiągnięcie zysku, czyli nadwyżki wpływów nad wydatkami, czy tylko pokrywanie kosztów swojej działalności własnymi dochodami, łączy się z rodzajem realizowanych przez nie zadań i statutowo określonym celem prowadzonej działalności, a nie z samym pojęciem działalności gospodarczej.

Należy więc przyjąć, że również na gruncie art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, działalność wytwórcza, budowlana, handlowa czy usługowa także wtedy, gdy przynosi dochód w całości przeznaczony na pokrycie kosztów tej działalności, jest działalnością gospodarczą w rozumieniu art. 479² § 1 k.p.c.

Z tych względów trafne jest stanowisko Sądów obu instancji, że Skarb Państwa reprezentowany przez odpowiednie Nadleśnictwo Lasów Państwowych prowadzi działalność gospodarczą i jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 479² § 1 k.p.c. Podobne stanowisko można wywieść z orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego działalności Lasów Państwowych w tym z wyroków z dnia 2 kwietnia

2009 r. IV CSK 505/08, niepubl. i z dnia 5 listopada 2008 r. III SK 5/08, OSNP 201/11-12/152 oraz z uchwał z dnia 14 października 1994 r. III CZP 16/94, OSNC 1995/3/40 i z dnia 3 września 1993 r. III CZP 111/93, niepubl.).

Zazwyczaj najwięcej wątpliwości budzi ocena, czy spełniona została trzecia, funkcjonalna przesłanka konieczna do zakwalifikowania sprawy jako gospodarczej na podstawie art. 479¹ § 1 k.p.c. Jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy w powołanym wyżej wyroku z dnia 2 kwietnia 2009 r. IV CSK 505/08, ze względu na różnorodność sytuacji jakie mogą wystąpić uznaje się, że przesłankę tę należy ujmować elastycznie, przyjmując, że sprawa pozostaje w zakresie działalności gospodarczej prowadzonej przez przedsiębiorcę, gdy dotyczy działań przedsiębiorcy stanowiących przejaw wykonywania prowadzonej przez niego działalności gospodarczej.

Skoro zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy o lasach nadleśniczy prowadzi samodzielną gospodarkę leśną w nadleśnictwie, bezpośrednio zarządza lasami, gruntami i innymi nieruchomościami Skarbu Państwa pozostającymi w zarządzie Lasów Państwowych oraz kieruje nadleśnictwem jako podstawową jednostką organizacyjną Lasów Państwowych, to należy uznać, że budowa leśniczówki pozostaje w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej. Budowa ta pozostaje bowiem w ścisłym związku z możliwością realizowania przez nadleśnictwo jego podstawowego zadania- prowadzenia gospodarki leśnej - w ramach której jest prowadzona działalność gospodarczej. Budynek leśniczówki pozostaje w zasobach gruntów państwowych zarządzanych bezpośrednio przez nadleśnictwo, mieści się w nim nie tylko mieszkanie służbowe leśniczego lecz przede wszystkim biuro służące do prowadzenia gospodarki leśnej, w tym działalności gospodarczej oraz realizowania innych zadań nadleśnictwa. Należy zatem uznać, że sprawa o rozliczenie kosztów budowy leśniczówki jest związana funkcjonalnie z działalnością gospodarczą prowadzoną przez nadleśnictwo, a tym samym sprawa taka tocząca się między przedsiębiorcą budowlanym a Skarbem Państwa reprezentowanym przez odpowiednie Nadleśnictwo Lasów Państwowych jest sprawą gospodarczą w rozumieniu art. 479¹ § 1 k.p.c.

Z tych przyczyn rozpoznawana sprawa jest sprawą gospodarczą, co sprawia, że ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia nie przekraczającą 75 000 zł, skarga kasacyjna jest w niej niedopuszczalna (art. 398¹ § 1 k.p.c.), a to prowadzi do jej odrzucenia na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c.